

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Št. II.

Vsebina: 14. Breve Pontificium Episcopo Labacensi. — 15. P. n. čč gospodom duhovnikom. — 16. Konkurzni razpis. — 17. Škofijska kronika.

1902.

14.

Breve Pontificium Episcopo Labacensi.

VENERABILI FRATRI
ANTONIO BONAVENTURAE EPISCOPO LABACENSIVM
LEO PP. XIII.

VENERABILIS FRATER, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Gratulatus Nobis Iubilaei Nostri Pontificalis ineuntibus annum, epistolam mittere non praetermisisti, quae tuo nomine atque etiam cleri populique tui afferret Nobis et nuncium de effusis per vos omnes ad Deum Optimum precibus, et vota simul praeberet mansurae diu faustitatis. Quae pietatis officia cum persolvenda Nobis curares, illud non obscure prospexisti, vestrum, qui filii estis, obsequium atque amorem magnam posse Cordi Nostro parere voluptatem. Huius profecto sensum percepimus sane pergratum: at laetitiae causam eamque non tenuem in iis etiam reperimus quae ad rem catholicam servandam ac tuendam esse apud vos constituta nunciabas. Navitatem tuam quemadmodum cupide cognovimus, ita libenter laudamus, magnosque inde putamus debere tibi animos addi, quibus ad vehementiora Religionis studia accendaris. Haec ut adspirante benigne Deo, adimpleantur, gratias tibi divinas adprecamur, earumque auspicem Benedictionem Apostolicam tibi tuaeque dioecesi peramanter impertimur.

Datum Romae apud S. Petrum die XX. Februarii anno MCMII, Pontificatus Nostri vicesimo quinto.

Leo PP. XIII. m. p.

15.

P. n. čč. gospodom duhovnikom.

Tudi letos želim velečastite gospode duhovnike na nekatere stvari opozoriti, da kolikor mogoče skladno postopamo v celi škofiji, ter toliko laglje in bolj gotovo dosežemo svoje svete, Bogu dopadljive, ljudstvu pa koristne namene.

1. Papežev breve.

Na čelu te številke Škofijskega Lista Vam priobčujem „breve“, s katerim so sv. Oče Leo XIII. nas vse silno razveselili. V imenu svojem, v imenu svetnih in

redovnih duhovnikov in v imenu vsega vernega ljudstva sem sv. Očetu čestital za nastop 25. leta vladanja. Izrazil sem svoje prepričanje, da bom Njihovo očetovsko srce najbolj razveselil, ako Jim povem, kaj smo duhovniki ljubljanske škofije zadnji čas delali in trpeli in kako hočemo slaviti jubilej. Na to so me sv. Oče res iznenadili, da so mi celó „breve“ poslali in se lastnoročno podpisali. Sv. Oče odobravajo vse naše delo za Kristusa in njegovo sveto cerkev proti silovitemu liberalizmu; Oni nas navdušujejo, da ne opešamo, ampak

neomahljivo na započetem potu dalje hodimo. To hočemo storiti in na vsak korak, na vsak pojav liberalizma paziti, da se ne zanese med naše ljudstvo. Prosim Vas, spolnajte točno program za obhajanje petindvajsetletnice: o papeštvu, o cerkvi in o Kristusu radi govorite v cerkvi in zunaj cerkve; opominjajte vernike, naj molijo za sv. Očeta in naučite jih dotično molitev.

2. Avstrijski škofje častiti duhovščini.

Ko smo bili vsi avstrijski škofje meseca novembra zbrani na Dunaju, smo se temeljito pečali z vsemi razmerami, v katerih sedaj živimo. V resni promemoriji smo prosili Njegovo Veličanstvo za pomoč. V dveh obsežnih izjavah smo načitali tudi visokemu ministerstvu razne nevarnosti za cerkev in državo in pokazali na vzroke, kateri naj bi se odstranili, ali vsaj omejili.

Podučili smo ljudstvo, kaj naj stori, česa naj se varuje, da ne zabrede in se ne izgubi. Onda smo tudi Vam, častiti duhovni sobratje, poslali pastirski list, „*eo quod nostrum est, venerabiles fratres, ut quod mandavit Dominus Petro facere apostolis, faciamus et vobis, cooperatores nostris*“. Ta pastirski list sem Vam letos v prvi številki Škof. Lista objavil. Prosim, da ga pomljivo prečitate.

V listu smo Vas hoteli najpoprej potolažiti radi satanskega sovraštva, s katerim se duhovniki dandanes preganjajo povsod, — razmere na Kranjskem so nam vsem znane. Pa, hvala Bogu, da nas preganjajo zavoljo Kristusa in pravice, da nas preganjajo zavoljo dobrot, katere izkazujemo delavcem, kmetu in vsem, ki nas potrebujejo. „*Exultate et iubilate, quia merces vestra magna est in coelis!*“

V tem oziru je boj ravno pri nas najbolj strasten, in je prošlega leta prav mnogo duhovnikov bilo toženih in kaznovanih. Zdi se mi, da se prav navlašč na nas pazi, na vsako besedo in na vsak korak, le da se kaj dobi, kar bi se moglo pred sodnijo prinesiti in bi se moglo sodnijsko proti nam postopati. Počrnjeni smo bili do najvišjih državnih krogov. To sovražno preganjanje je kaj dobro znamenje, da „nismo od tega sveta, ker, ko bi bili njegovi, ne bi nas svet preganjal, ampak branil bi nas“.

Onda smo hoteli vse duhovnike pozvati, naj se tesno oklenete svojih škofov, da ne bo med nami razdora. „*Clerustag*“ na Dunaju koncem meseca avgusta l. 1901 škofov ni posebno razveselil. Res, da je bilo mnogo dobrih razprav in predlogov, n. pr. predlog za dovoljno obrambo duhovnikov, predlog odločnejše nastopiti proti gibanju „*proč od Rima*“, predlog o izboljšanju materialnega položaja mnogih duhovnikov, slišali so se pa vendarle na tem shodu tudi nazori, slišale besede, slišale obsodbe, katere niso bile več v duhu svetega evangelija in v duhu svete katoliške cerkve. Zato spo-

minjamo duhovnike na besede papeža Leona XIII. v listu na nadškofe in škofe francoske z dne 8. sept. 1899:

„*Vestrum presbyterium ita cooptatum sit episcopo, ut chordae citharae. Si aliter ageritis, hoc obsequio et hoc vinculo cum episcopis neglecto, spectat ad vos, quod praedecessor noster . . . pronuntiavit: quantum in vobis est, ordinem ob auctore ecclesiae Deo providentissime constitutum funditus evertitis.*“

Zato so taki shodi, ako tudi z najboljšim namenom sklicani, vselej kaj nevarni. Saj Vam je prosto, da pritožbe svoje in želje naznanite svojemu škofu. To se lahko zgodi pri raznih shodih, katere, hvala Bogu, mnogoštevilno obdržavate in se jih tudi kaj radi udeležujete. Isto je prosto gospodom dekanom, da želje in pritožbe duhovnikov svoje dekanije prijavijo na običajnem shodu dekanov po veliki noči. Ako se more odpomagati, odpomagal bom; ako treba, predložil bom v pretres škofovskemu odboru na Dunaju; ako bo pa neizpeljivo, povedal bom in obrazložil, zakaj. Opozarjam na dekanijske sestanke, katerih zapisnike in razprave bodo arhidijakoni točno pregledali in rešili, ter se je, ozir. se bo odgovor poslal dotičnim gospodom dekanom.

Prosim Vas tudi vse, da ste združeni med seboj, nam „*ut castrorum acies ordinata et artissime coadunati ingredi debemus in hanc pugnam spiritualem . . . nullus sit discordiae locus!*“ K tej slogi naj pripomorejo shodi „*sodalitatis*“, kjer se v bratovskem sestanku lepo pogovorite o dnevnih duhovno-pastirskih in cerkveno-političnih vprašanjih in potem složno postopajte. Prosim, da pristopite vsi tej družbi in se shodov kolikor največ mogoče udeležujete. Tu se bote v nemali ne samo za ljubezen do svojega naroda, ampak tudi navduševali za ljubezen do svete katoliške cerkve in za neumorno delovanje v njenem duhu in za njene potrebe: „*illi ergo serviamus et omni fervore promovere nitamur, quae ad huiusce s. Matris nostrae utilitatem et exaltationem conducunt.*“

Opozarjam tudi na potrebo, da se neprenehoma prizadevate za svoj nraveni in znanstveni napredek. Molimo radi, hodimo pred tabernakelj, prejemanje pogosto zakrament svete pokore, pripravimo se vselej vestno za sveto mašo, čitajmo radi bogoslovne knjige znanstvene in ascetične, sodelujmo pri raznih duhovskih shodih, pa bomo tej želji škofov zadostili in postali vsak dan bolj goreči in vneti duhovni pastirji, polni duha ponižnosti, krotkosti in potrpežljivosti.

V listu Vas tudi opominjamo, da pomagajte raznim dobrim časopisom, katerim je v sedanjem času prevažna naloga; podpirajte jih.

Nazadnje tudi pravimo, „*quod cleri in primis saecularis ea sit conditio, ut etiam in publicum prodire debeat . . . quare non tantum in cultu divino celebrando et in sacramentorum administratione sit fervidus, sed in iis quoque rebus, quae ad bonum commune spectant,*

populo dux sit eumque cura et opere iuvet.“ Kjer so domači prepiri, skušajte jih izravnati; odločno podpirajte katoliško-narodno stranko, stranko krščansko-socialno, ker edino ona stoji na krščanskem temelju; upirajte pa se sicer mirno, ne razžaljivo, vendar pa odločno vsemu, kar nosi na sebi znak liberalizma, ker naš liberalizem pomenja popoln odpad od Boga. One može, ki so na potu v liberalizem, pa so vendar še verni kristjani, lepo podučujte v zasebnem pastirovanju, da ne zabredejo dalje in se ne izgubé. Mirno, blago, zavestno postopanje bo že kaj izdalo. Nikar pa ne pokazujte osebnega razžaljenja, marveč to voljno potrpite in Gospodu Jezusu darujte: nikoli se ne maščujte ne v besedi, še manj pa v dejanju.

3. Medsebojni obiski duhovnikov.

Treba je, da se kolikor mogoče združimo in zedinimo. Prav zato priporočam zopet družbo „Sodalitas“ in njene shode. Hvala Bogu, da se ta družba kaj lepo razvija; upam, da do konca tekočega leta je ne bo dekanije, kjer bi ne bila ustanovljena. Predsednike prosim, naj jo marljivo negujejo in spretno vodijo. Delo družbe v letu 1901 prinese prihodnji „Škofijski List“.

Shodi družbe bodo koristni, ako se točen program določi. Zato sem o tem že dvakrat pisal. Sedaj prosim, naj se vrši, kakor sem odločno priporočil. Najpoprej visitatio Sanctissimi, potem razprave in sicer vselej prvo vprašanje ascetično, drugo iz socijologije, potem pa še kaj ravno perečega iz cerkvenega, cerkvenopolitičnega, ali družabnega življenja. Mogel bi eden duhovnikov prevzeti liturgična vprašanja, ali ocenjevanje naših literarnih proizvodov. Tako bi bili shodi vselej zanimivi, podučni in spodbudni.

K tem shodom naj vas vabi tudi potreba, da se med seboj obiskujete. O tem se je na shodu „Sodalitatis“ v Tržiču lepo razpravljalo. Naj dotično razpravico ponatisnjemo:

„Ker se mi zdi ta stvar važna, zato hočem v kratkem navesti nekaj vzrokov, vsled katerih menim, da so priporočati taki obiski.

1. Duhovnik mora v svojem stanu biti zadovoljen, ako hoče z veseljem in z vstrajnostjo vršiti svoje marsikaterikrat težke dolžnosti. Hvala Bogu, v našem svetem stanu nahajamo dovolj vzrokov, vsled kojih se smemo imenovati srečne in zadovoljne. Mar ni vse, kar kot duhovniki delamo, v resnici božje? Večne resnice katere oznanjamo mladim in odraslim, sveta daritev, katero od angeljev obdani darujemo Najvišjemu, sveti zakramenti, katere delimo vernikom, vse to je božje. Temu se pridružijo še mnoge druge milosti, s katerimi nas dobrotni Bog obsiplje pred drugimi, tako da zamore vsak duhovnik obrniti nase besede psalmista: „Anima mea in bonis demorabitur.“ In ali ni naša največja sreča

delati za Boga in za neumrjoče duše? Da, v resnici nepopisna čast in sreča!

Res je, da ima duhovniški stan svoje težave. A temu se ni čuditi, saj mora duhovnik biti podoben v vsem svojemu vzoru, tedaj tudi v trpljenju. Nehvaležnost, zaničevanje, razžaljenja pogosto glodajo nalik črvom srce pobožnega, gorečega dušnega pastirja. Težko bi bilo duhovniku prenašati te bolesti, ako bi ne imel nikogar, da bi mu pomagal lajšati breme njegovega križa, in da bi ga tolažil. Saj je človek in zato tudi potrebuje takih, ki z njim čutijo, ki mu manjšajo dušne boli. Sam božji Zveličar se je čutil osamljenega, ko je bil žalosten in ni bilo nikogar, da bi ga bil potolažil. Ravno vsled tega je potrebno, da se obiskujejo duhovniki, da drug drugemu zaupno pojasnijo svoje stanje, svoje žalostne in vesele dogodke ter se tem načinom odbremanijo.

Nasproti bi pa gotovo napačno bilo, ako bi duhovniki pri takih obiskih le zdihovali in tarnali; prvi namen tem obiskom bodi duševno razvedrilo in vspeh. Če bi se pri takih obiskih ne doseglo drugega nego to, da se duhovniki poživé, da z novimi močmi, z novo ljubeznijo vršijo svoja opravila, storilo se je mnogo.

2. Homo est animal sociale, povdarja več kot stokrat angelski učenik v svojih delih. Človeku je vrojeno družiti se. Duhovniki, ki se popolnoma odtegnejo vsaki družbi, postali bodo prej ali slej svojeglavci, godrnjavci in pedantje in opuščali ona dela, katera jim narekuje ljubezen do bližnjega. — Kake družbe pa naj išče duhovnik? mar naj se shaja z lajiki? So nekateri obiski, kojih ne sme opustiti duhovnik, ne da bi pri tem škodoval svojemu ugledu in časti. Drugače pa naj se ogiblje posvetne družbe, pomneč besede že enkrat navedenega provincijalnega dunajskega zbora: „Sacerdos cum saecularibus societatem neque nimis frequenter, neque sine magna circumspectione iungat, nunquam autem, etiamsi locus omnino decens et homines honestissimi sunt, mediam usque noctem vel ultra eandem se detineri patiatur.“

Resnica je, da vidijo ljudje radi veselega duhovnika, ki zna dobro zabavati; dvomljivo pa je, ga bodo li rade volje poslušali kot pridigarja, kedar biča pregrehe, bodo li radi prihajali k njemu v spovednico. — Poleg tega pa tudi mnenje, katero imajo dobri ljudje o duhovniku, polagoma gineva, zlasti če vidijo na njem razne slabosti in napake. Prigodi se rado, da je dostikrat duhovnik, ki obiskuje prerad družbo lajikov, postavljen pred alternativo, ali svoje prepričanje zatajiti, ali se spustiti v prepir. Prvo je pregrešno, drugo mučno. — Tudi zato so priporočati obiski duhovnikov.

3. Sveta katoliška cerkev se imenuje v Visoki pesmi „acies bene ordinata“. Bene ordinata acies je gotovo tedaj, kedar so vsi udje, iz kojih obstoji, združeni v ljubezni in edinosti med seboj. Pregovor pravi:

Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur. Če smo duhovniki tesno združeni med seboj in s svojim škofom, potem tvorimo veliko moralno moč. Nikdar ne smejo biti duhovniki tuji, morda celo sovražni med seboj. In potrebno fraternitas ravno kažejo obiski.

4. Najkoristnejši pa so taki obiski tam, kjer se vršé v to svrhu, da se pogovarjajo duhovniki o dušno-pastirskih zadevah in raznih praktičnih slučajih. Vsak važen dogodek naj si dušni pastir zaznamuje v svojem dnevniku, brez kojega bi ne smel biti, in o tem naj se posvetuje s svojimi sobrati. Taki obiski bodo brezdvomno mnogo koristili, ker se na te lahko obrnejo besede sv. pisma: Diligentibus Deum omnia coeperantur in bonum.

Iz tega torej vidimo, kako koristni so obiski duhovnikov, če se vršé iz površno navedenih razlogov. Želeti je, da bi bila communicatio duhovnikov, v kolikor dopuščajo časovne in krajevne razmere, vedno živa med nami in prinašala mnogo dušnega sadu ad maiorem Dei gloriam, ker quam bonum et iucundum, habitare fratres in unum.“

4. Čebelica.

Za pravi razvitek družabnih vprašanj bo duhovnik tudi s „čebelico“ mnogo pripomogel. Lani meseca junija sem sklical „shod predstojnikov Marijinih družb“ želeč, da se podučé in za spretno vodstvo vnamejo. Da koristim vsem, tudi poznejšim, sem ponatisnil glavne točke poduka v „Škofijskem Listu“ str. 81—84. Želim, da bi stari, posebno pa novi voditelji družb točke večkrat prečitali.¹⁾

V dodatku so se podala praktična navodila, kako naj bi se vodile Marijine družbe, da bi za družabniško življenje imele kolikor več uspeha. Priporočale so se „varčevalnice“, ali „male hranilnice“, imenovane tudi „čebelice“. To delovanje za čebelico letos še enkrat prav posebno priporočam. Naj se mladi ljudje navadijo varčevati, naj se navadijo zatajevati se in premagovati, da se vzgojé dobri gospodarji in dobre gospodinje.

Veseli me, da se je to delovanje semtertje že začelo; kakor čujem je uspeh dober. Na noge torej, vneti voditelji Marijinih družb!²⁾

Pa tudi v duhovnem oziru učite ljudi, kako naj vsakdanje svoje življenje in tudi najmanjša njegova opravila posveté, da jim bo vse v duhovno korist in

¹⁾ Mimogredé prav močno priporočam list: „Sodalen-Correspondenz für Marianische Congregationen“, izhaja mesečno, ima mnogo gradiva za poduk pri shodih, stane na leto K 2:60; naročnino prejema: Administration der Sodalen-Correspondenz, Wien, VII/2, Schottenhofgasse 3.

²⁾ Natančneje navodilo o čebelici, kako se ustanovi in vodi, dobite v lanskem „Domoljubu“ v št. 21., 22. in 23., kjer so tudi kratka, praktična pravila.

si z vsakim delcem nabirajo zakladov za nebesa, katerih tatovi ne morejo ukrasti in molji ne razjesti. Zato Vas prav posebno opozarjam na zadnjo točko letošnjega pastirskega lista str. 10—12. Prav srčno želim, naj bi gospodje duhovni pastirji in katehetje dotično molitvico priporočevali, razlagali in vse storili, kar je potrebno, da jo res vsaka hiša, vsaka oseba dodá jutranji molitvi. Saj z njo počasti presveto Srce Jezusovo, počasti prečisto Devico Marijo, zadoščuje za razžaljenja, zadana Božjemu Srcu v presv. Rešnjem Telesu, podeli vsemu svojemu življenju, da, vsacemu trenutku njegovemu najvišji, najdivnejši namen, zato pa tudi največo notranjo vrednost: o kako velik bo zaklad tako nabiran, kako bo narasel do smrtne ure!

5. Poselsko vprašanje.

Pa še malo dalje in globlje posezite s svojim duhovskim delovanjem. Saj vidite, kako trpi naš kmet, ker nima poslov; saj gre vse v tovarne, ali pa v tuje zemlje. Ali bi mogli to bedo gledati, pa ne bi poskusili priteči v pomoč?

Prav vesel sem bil, ko se je v smislu nasvetov za vodstvo Marijinih družeb (Škof. List 1. 1901, str. 84) na shodu sodalitats za ljubljansko okolico razpravljalo o poselskem vprašanju. Ker želim, da se o tem vprašanju pečate povsod pri svojih shodih, zato Vam podam najglavnejše misli iz dotičnega poročila.

1. V katerem smislu govorimo o poselskem vprašanju?

Poljedelcem manjka delavcev, zlasti poslov; med temi, kar jih je, ni nobene stalnosti; zvestoba, ubogljivost, rodbinski duh, pridnost, se vedno bolj izgublja izmed njih; raste pa njihova plača. Poselsko vprašanje se torej glasi: Kako bi se dalo preskrbeti poljedelcem dobrih poslov, oziroma dobrih delavcev?

2. Važnost tega vprašanja.

I. Poselsko vprašanje je važno, ker je važen kmečki stan, ki se ga tiče. Ta stan je za vso državno družbo največjega pomena: a) v fiziškem oziru jo prenavlja in nadomešča iz svoje srede, kar je uniči npravnosti in higijeni tako nasprotno življenje po tako zvanih kulturnih središčih (večjih mestih); b) v duševnem oziru ohranja vsled svojemu poslu sonaravne ožje zveze s naravo in s tem z Bogom,¹⁾ in vsled svoje stalnemu domu s stalnim rodbinskim življenjem in stalnim delokrogom sonaravne konservativnosti — religijske in npravne ideale; c) v gospodarskem oziru nosi vse druge stanove; v njegovi lasti in skrbi je zemlja, vir vsemu drugemu proizvajanju; č) v socialnem oziru je najboljši toplomer socialnega reda:

¹⁾ Prim. Iz velike lepote stvari se sklepoma lahko spozna njih Stvarnik. Modr. 13, 5. — Kar je nevidnega na njem, se . . . po tem, kar je vstvarjenega, spozna in vidi. Rim. 1, 20.

α) njegovo propadanje pomenja, da propada vrednost dela in s tem človekove osebnosti; β) socialni nered je tem večji, čim globlji je prepad med posamnimi sloji človeške družbe; propadajoči kmečki stan pa množi proletariat in s tem ravno povečava ta prepad.

II. Poselsko vprašanje je važno gledé na svojo zvezo z vsemi naporji za socialno zboljšanje. To more namreč uspevati edino le, če sodelujejo vzajemno vsi proizvajalni (delavski) stanovi. Ravno vsled poselskega vprašanja se pa kaže nasprotje med kmeti in delavci. Kmet vidi v delavcih, dasi so njegovega stanu otroci, svoje tekmece. To nasprotje škoduje obema in silno zavira socialno zdravljenje.

3. Vzroki poselskega vprašanja.

I. V gospodarskem oziru vpliva propadanje kmečkega stanu, zlasti njegovo vedno večje zadolževanje; marsikje morajo posli z gospodarjem vred delati večinoma upnikom za obresti. S propadanjem gine stalnost posamnih kmečkih rodbin in ž njo rodbinski duh sploh. Potapljajočo se ladijo zapuščajo miši. Nenaravna gospodarska nadsila, ki jo imajo obrtna in trgovska središča, vabi z dežele v mesta. Nezagotovljena starost jih tudi sili, da gredó poskušat svojo srečo po svetu.

II. Nravni vzroki so zvezani z gospodarskimi. Čast in veljava kmečkega dela in poljedelskega stanu sploh se izgublja. Zmisla za naravi primerno delavno življenje zmanjkuje, kamo-li požrtvovalnosti in ljubezni do dela, kot od Boga nam danega poklica. Ne poklic, marveč dobiček, ne delo, marveč uživanje je geslo naši dobi. Nebrzdana želja po svobodi morí zavest, da imamo preje dolžnosti nego pravice in rodi pogubni individualizem, ki zatemnjuje socialne obveznosti in uničuje sploh vsak zmisel za druge. Vsled tega se izgublajo poselske kreposti: zvestoba, ubogljivost, rodbinski duh, pridnost. Nastopajo pa npravna zla: nečimernost, zapravljalnost, nezmernost, sebičnost. Nujno pada vzvišeni sijaj krščanske resnice, da je zdržno življenje popolnejše od zakonskega. Vse tišči v zakon, oziroma se udaja grehom zoper VI. božjo zapoved.

4. Kako se more rešiti poselsko vprašanje?

I. V gospodarskem oziru je to vprašanje ozko zvezano s celim kmečkim vprašanjem. Kar pomaga kmetu, rešuje tudi to vprašanje. Posebej kaže zadržno misel gojiti v tem zmislu, da se vporabljevaje morebitne naravne sile, zlasti vodno moč, vpelje, kjer je le možno, obdelovanje s stroji.

Od države se pa mora zahtevati, naj gledé na vojaške dolžnosti daje potrebnih polajšav za kmečke posle in delavce. Ob času velikega dela naj bi se ne samo ne klicali rezervisti k vojaškim vajam, marveč tedaj naj bi se tudi aktivno službujoči kmečki vojaki izpustili domov. Pravično, dasi težko izpeljivo načelo, bi bilo tudi, da se oprosté vojaške službe tisti, ki se

neko določeno število let zavežejo delati v poselski službi.

Država bi morala tudi z zakonitimi določili urediti poselsko zavarovanje za starost in onemoglost.

II. Npravna stran je pa važnejša. Tu ima duhovnik neposreden delokrog ne kot gospodar, organizovavec, ali politik, marveč kot duhovnik.

a) Treba je temeljitega poduka o pomenu telesnega dela po naši sveti veri. Zlasti se mora povdarjati pomen kmečkega dela. *Ne sovraši trdih del, slasti ne poljedelstva, katero je ustvaril Najvišji.* Sir. 7, 16. — Bog je naložil človeku poljedelstvo kot prvo nalogo. *Gospod Bog je vzel človeka, in ga je postavil v vrt veselja, naj ga obdeluje in varuje.* I. Mojz. 2, 15. Po grehu je to nalogo le poostril: *V potu svojega obraza boš jedel svoj kruh.* I. Mojz. 3, 19. Delo, zlasti kmečko, je dobilo s tem značaj zaslužne spokornosti. Kmečko delo ima torej bogoslužben, religiozen pomen.

b) Poselska služba je častna in sveta. *Vsako dovršeno delo se potrdi, in njega, ki ga je izvršil, hvalijo.* Sir. 14, 21. — *Ne povišuj se, ko je treba prijeti za delo, in nikar se ne obotavljal ob času stiske.* Sir. 10, 29. Kmečki stan je sedaj res v stiski, zlasti ob velikem delu. — *Pametnemu hlapcu slušijo tudi svobodni.* Sir. 10, 28.

c) Duhovnik je sam tesno zvezan s kmečkim stanom in s poselskim vprašanjem. Bira, edini ostanek naturalnega gospodarstva, in kmetije, ki jih duhovnik sam obdeluje in živi od njih, nam to spričujejo. Kmečko delo so najbolj povzdignili menihi, ki so tudi sami delali. S svojim zgledom lahko kaže duhovnik, kako se je treba vesti s posli.

č) Kjer je živa religioznost, tam je doma tudi požrtvovalnost. Treba ji je le pokazati pravo smer. Mi imamo religiozno ljudstvo. Zato je tudi še mnogo požrtvovalnosti. Zmisla za krščansko popolnost, celo za redovni stan, je še med nami. Krepimo ga. Kjer ne manjka poklica za usmiljenke, ki se darujejo Bogu v službi bolnikov, se mora brez dvojbe dobiti tudi poklic za Bogu posvečeno in v ljubezni do največjega socialnega trpina — kmeta — žrtvovano življenje.

d) Treba je pa tako ulagoditi zunanje razmere, da se iz religioznosti požrtvovalnost redno lahko razvija. V ta namen ne zadostuje le gojiti zmisla za lepoto zdržnega in zaslužnost ljubezni do bližnjega darovanega življenja, marveč je treba tudi materialne podlage. Redovi in kongregacije zahtevajo pač zase celih ljudij, a jim tudi zagotavljajo vsega, česar potrebujejo. Višje popolnosti ne moremo zahtevati od poslov. Materialna podlaga njihovemu ascetiškemu razvoju je pred vsem preskrbljenje za starost in onemoglost. V tem oziru je treba gojiti pri njih varčnost in jo po načelih zavarovalne tehnike urediti, da se zagotovi taka preskrbnina.

5. Duhovniška sredstva v poselskem vprašanju.

a) Pouk v rednem pastirstvu in duševno vodstvo v smereh, ki jih kaže poselsko vprašanje.

b) Pouk in vzgoja v tem zmislu v cerkvenih organizacijah n. pr. v tretjem redu zlasti pa v Marijinih družbah.

c) Ker je cerkev za vsako socialno rano v ozdravljenju imela takoj pripravljeno primerno organizacijo — red, kongregacijo, bratovščino — bi bila v sedanjih dneh cerkvena organizacija poslov gotovo primerna.

č) Dokler država ne uvede prisilnega zavarovanja za starost in onemoglost, naj se ustanovi primerna zasebna zavarovalnica, ki zagotavlja svojim članom za starost in onemoglost potrebno letno rento. K tej zavarovalnici bi se lahko priklopili tudi organisti in cerkveniki. Osnovala bi se najbolje po obliki državno (l. 1893.) dovoljenih pomožnih blagajen.

6. Križi ob potih.

Hodeč po raznih dekanijah sem opazil mnogo križev ob cestah in javnih potih. To je kaj lepo, kar spričuje vero našega ljudstva. Ali prepogostokrat so ti križi jako slabo napravljeni, prave karikature. Sedaj se pač dostojni, da, umetno izdelani križi prav lahko in dovolj po ceni dobé in sicer ne samo pri tujih, ampak tudi marsikje pri naših domačih umetnikih. Ali bi velečastiti duhovni gospodje ne mogli vernikov o tem podučiti? ali bi ne mogli tudi sami vernikom kak lepo izdelan križ pokazati in z nedostojnim na dotičnem kraju primeriti? sploh, ali bi ne mogli ljudstva tudi o tem podučiti, da, ako že napravijo kak križ, naj napravijo spodobnega, da bo v čast, ne pa v zasramovanje našega križanega Izveličarja. Povejte javno, da jaz to spremembo in zameno kar naravnost želim. Postopajte pa tudi tukaj previdno in modro.

7. Spovednice.

Nekatere dekanijske konference so izrazile željo, naj bi se jim povedala točna mera za spovednice, ker sem za kanonične vizitacije opazil prav mnogo posebno nespretnih spovednic, ki so za duhovnika in za spovedenca pravo mučilo. Opravičeni želji se bo skušalo kmalu ustreči.

8. Spominska knjiga.

Tako knjigo so že moji predniki priporočali. Priporočam jo tudi jaz in kar naravnost naročam. To storim navadno po opravljeni kanonični vizitaciji kake dekanije. Po takem naročilu se je na shodu sodalitäts ribniške dekanije o spisovanju župnijskih spominskih knjig razpravljalo. Naj kratko razpravico takoj priobčim; dotične točke slovejo:

1. V vsaki župniji naj se bržkomogoče zasnuje spominska knjiga, kjer je še ni. Važnost in korist take knjige za duhovnika, zlasti za tiste, ki bodo za nami delovali, in pa za kulturno zgodovino našega ljudstva je jasna sama ob sebi, in v tem bi bilo odveč govoriti, ker tudi tu velja, da je zgodovina najboljša učiteljica.

Kar zadeva zunanost spominske knjige, omenjam tole: Knjiga bodi trdno vezana. Papir naj se izbere lep in trpežen, najbolje že načrtan. Ob strani naj se pusti vedno nekaj praznega robu in tudi spodaj, da se pozneje lahko še dostavi, popravi ali izpopolni, in napravi kaka opazka. Piše naj se z dobrim črnilom, razločno, pregledno in razvidno, v oddelkih, tako da se lahko bere; zakaj piše se zato, da ostane za zmirom. Letnice ali pa druge važne stvari je dobro podčrtati ali tudi zapisati z debelejšimi črkami.

Kedor piše, naj podpiše ime, kjer je začel in kjer je nehal pisati v kroniko. To velja tudi, ako kaj dostavlja, popravlja ali izpopolnjuje v knjigi. Radira naj se po knjigi ne, ampak morebitne napake samo prečrtajo in popravijo.

2. Spominska knjiga naj se pregledno razdeli, kjer se šele sedaj začne spisovati, zaradi boljšega pregleda. Opiše naj se torej najprej zgodovina župnije od začetka do sedaj kolikor mogoče natančno in zanesljivo. Kedaj je bila ustanovljena, kako se je začela, kateri so pripomogli k temu i. t. d. Marsikje bo morda težko natančnih in zanesljivih podatkov za to dobiti, stori naj se kolikor je mogoče, ker bolje je vsaj nekaj, nego nič. Delo bo gotovo trudapolno, pa zato tudi hvaležno. Kar je gotovo in dokazano, naj se kot tako vpiše; kar se samo domneva, sliši ali pripoveduje, naj se tudi tako zapiše.

Vsak spisovatelj naj v prvi vrsti natančno uporabi in preišče, kar more najti v svojem farnem arhivu.

Dobro mu bodo služile vse farne matice, poročna, mrliška in rojstna knjiga. Marsikatero pojasnilo se dobi v oznanilni knjižici, kjer se shranjujejo. Razne ustanovne listine, morebitni zabeležki od umrlih ali tam službujočih duhovnikov, odloki in pisma cerkvenih in državnih oblasti bodo marsikaj pojasnili.

Nekatere stvari pa so še v dobrem spominu ljudstva, kot stara tradicija. Marsikaj se dá torej pozvedeti po izpraševanju pri starejših in verodostojnih ljudeh, posebno tam, kjer ni dobiti pismenih podatkov. Seveda naj se take stvari vpišejo kot ljudsko mnenje.

Kot vir za spisovanje kronike bodo služile posebno zgodovinske knjige starejših pisateljev, zlasti če kaj pišejo natančnejega o dotičnem kraju. Viri, iz katerih se jemljó zgodovinski podatki, naj se vselej pri spisovanju zabeležijo.

3. Pri vsaki kroniki naj se zadej napravi tabela, kamor naj se po vrsti zapisujejo v dotični duhovnji

službujoči duhovniki. Čas njih prihoda, dobo ondotnega delovanja, čas in kraj odhoda ali smrti

4. Ko se je popisala župnija v zgodovinskem oziru, potem naj se opiše v versko-nravnem oziru. Semkaj spadajo razne bratovščine, njih početek, razvoj, uspeh, število udov in pomen na versko življenje. Opiše naj se obhajanje posameznih slovesnostij ali nabožnosti, razne cerkvene naprave, popravila, cerkveni dobrotniki i. t. d.

5. Slednjič naj se popiše župnija v političnem in družabnem oziru. To ne bo težko, ker je politično in družabno gibanje pri nas iz novejšega časa.

Pri spisovanju kronik naj se spisovatelj ne dá voditi od osebnostij, kake mržnje ali podobnega, ker bi ga to lahko zapeljalo, da bi morda pisal pristransko, krivično, ali da bi napake ali nerodnosti posameznikov pripisoval celi župniji.

6. Kjer pa je župnijska kronika že pričeta, tam naj se skrbno nadaljuje in tudi izpopolni, če se opazi, da je bilo kaj važnejega izpuščeno, popravi ako se zapazijo važne pomote. Spominska knjiga naj se vedno sproti piše, ko je še vse dobro v spominu. Zabeležijo naj se vsako leto važnejši dogodki, tako da bodo naše župnijske kronike nekako ogledalo, kjer bomo gledali mi, pa za nami tudi še pozni potomci vesele in žalostne zgodbe našega slovenskega ljudstva.

9. Pastoralne konference.

O lanskih pastoralnih konferencah, kakor tudi o gibanju in delovanju društva „Sodalitas ss. Cordis“ prinese prihodnja številka natančnejša poročila. Letošnje pastoralne konference naj se pečajo z nastopnimi vprašanji:

1. *Kako naj bi uspešno skrbeli za mladeniče a) dokler hodijo v šolo, b) ko šolo dovršijo, c) ko odhajajo in odidejo v tuje kraje, d) ko se ženijo?*

2. *Katere posebne nevarnosti za sveto čistost so v naši dekaniji? Kaj se je storilo do sedaj, kaj naj se stori od sedaj, da se odstranijo, ali vsaj zmanjšajo?*

3. *Od kod svete maše imenovane: oficijature, imatrikulirane, soseskine, poljske in slične? Kake dolžnosti ima duhovnik ozir teh svetih maš? Kolik je dotični stipendij? ali imajo p. t. gospodje kake posebne želje v tem oziru?*

4. *Posvetovanje o evharističnem shodu v dekaniji v smislu naročila o petindvajsetletnici svetega Očeta (Škofjski List I. 1902, str. 22, točka 7).*

Natančni zapisniki o konferencah z elaborati naj se do konca oktobra pošljejo ordinarijatu, da jih bodo p. t. arhidijakoni pravočasno dobili v roke, ter mogli pregledati in oceniti.

10. Shod p. t. gospodov dekanov.

Tudi letos povabim vse prečast. gospode dekane na posvetovanje v Ljubljano in sicer v sredo dné 23. aprila. Zborovanje se bo kakor do sedaj vršilo v škofjski palači, začelo se bo ob 9. uri dopoldne, nadaljevalo pa ob 3. uri popoldne.

Predmeti zborovanju in posvetovanju bodo:

1. Zavodi;
2. obtožbe in obsodbe duhovnikov;
3. evharistični kongresi v Ljubljani in po dekanijah;
4. zavarovanje cerkvenih poslopij;
5. intenzivnejša skrb za naše mladeniče;
6. krstni list pri in po poroki;
7. določbe zoper plese;
8. določbe o cerkvenih sedežih;
9. duhovnik v krajnem in okrajnem šolskem svetu;
10. škofjska sinoda;
11. slobodni predlogi, ki naj se do 15. aprila ordinarijatu prijavijo.

Naročil bom za razne točke posebne poročevalce; vendar pa prosim vse gospode, da označene točke natančno premislijo in morejo pri shodu o svojih skušnjah govoriti in zadeve pojasniti. Priporočam zlasti točko drugo o obtožbi duhovnov, tretjo o evharističnih shodih, peto o skrbi za mladeniče, onda sedmo in osmo, da li imajo dotične določbe kaj uspeha in da li bi se imele kaj popraviti.

Na shod povabim vse p. t. gospode arhidijakone in dekane. Ako kdo gg. dekanov ne bi mogel priti, naj pooblasti družega spretnega duhovnika iz dekanije. Dobro došli pa tudi vsi ostali gospodje posebno p. t. bogoslovski profesorji in razni gg. kateheti.

11. Kanonična vizitacija.

Kanonično vizitacijo in sv. birmo za leto 1902 sem napovedal že v zadnjem Škofjskem Listu. Red naj ostane, kakor lani (glej Škofjski List leta 1901, str. 24, točka 13). Opozorim posebno na določbo ozir otrok v šoli, kako naj sedé in kako naj se po redu v klopih in po redu katehizma izprašujejo.

Da ne bo sitnosti radi botrov, naj opomnim na nekatera cerkvena določila:

a) Ut sit quis *valide* patrinus, requiritur:

1. ut habeat usum rationis et animum gerendi munus patrini; 2. ut sit designatus; 3. ut confirmandum physice tangat; 4. ut ipse sit confirmatus.

b) ut quis *licite* sit patrinus, requiritur:

1. ut sit unus tantum, eiusdem sexus, nec minor annis quatuordecim; 2. ut sit diversus a patrino baptismi, nisi rationabilis causa excusat; 3. unus idemque patrinus solum de licentia episcopi plures quam duos

eodem tempore suscipere potest; 4. ut non sit religiosus; ut non sit pater, mater, maritus aut uxor confirmandi; ut non sit propter crimen aliquod indignus.¹⁾

Ad 3. dodam, da le onda more imeti boter resp. botra več birmancev, ako v dotični župniji ali vasi ni dovolj za to opravilo sposobnih oseb. Boter in botra morata namreč otroka v krščanskem nauku in krščanskih dolžnostih točno poučiti, ko bi stariši ta poduk in vzgojo zanemarili: zato morata biti krščanskega življenja, polna strahu Božjega in v verskih stvareh dobro poučena. Ako takih oseb manjka, morejo sposobne imeti več birmancev; razsodbo in dopuščanje o tem prepustim modri previdnosti veleč. gg. župnikov.

Določba, po kateri ne more biti boter ali botra, kdor je „indignus propter aliquod crimen“, naj se spolnjuje. Vendar pa jo bogoslovski učitelji tako-le razlagajo: „Quia tamen leges ecclesiasticae non obligant sub gravi incommodo, parochus non tenetur removeere indignos, quos sine gravi damno reicere nequit. (S. Poenit. 10. dec. 1860.) In reiciendis indignis a munere

V Ljubljani 5. marca 1902.

patrini parochus valde prudens et cautus sit oportet, ne alios offendat, neve sibi molestias creet. Ideo antea hac de re moneat et sedulo abstineat a quovis verbo iniurioso et caveat ne reiectionis causam aperiat, sed suavi modo id tantum dicat, se illum ut patrinum admittere haud posse.“¹⁾

Da se zadnji čas sitnosti preprečijo, naj velečastiti gospodje duhovni pastirji o pravem času vernike s prižnice podučé o vsem, kar je koristno in potrebno.

12.

Naj dobri Bog besede moje Vam, duhovni gospodje, izgovorjene blagoslovi, in se vsi brez razločka složno zavzamemo za sveta, obsežna in odgovorna svoja opravila. Naj ne bo nikjer nobenega duhovnika, ki bi se od nas odcepil, ki ne bi hodil po potu tu označenem, ampak bi nam na žalost in ljudstvu v pohujšanje bolj ali manj očitno stal na strani nasprotnikov Kristusovega imena. — Benedictio Dei omnipotentis descendat super vos et maneat semper!

† Anton Bonaventura

knezoškof.

¹⁾ Noldin, de Sacramentis, pg. 99. sq.

¹⁾ Noldin l. c. pg. 83.

16.

Konkurzni razpis.

Razpisujejo se župnije: Čatež pri Trebnjem, ker si želi sedanji tamošnji upravitelj č. g. Nikolaj Stazinski druge službe; Dragatuš v semiški dekaniji, izpraznjena vsled resignacije č. gosp. župnika Frančiška Pavlina; Kamnik v kamniški dekaniji; Osilnica v kočevski dekaniji; Srednja vas v Bohinju v radovljjski dekaniji; Zagorje ob Savi v litijski dekaniji.

Prosivci za župnije Čatež, Dragatuš in Zagorje naj naslové svoje prošnje na veleslavno c. kr. deželno vlado za Kranjsko v Ljubljani; za župniji Kamnik in Srednjo vas na preč. kn.-šk. ordinarijat v Ljubljani; za župnijo Osilnico pa na svetlega kneza Karola Auersperga.

Kot zadnji rok za vlaganje prošenj se s tem določi 26. april 1902.

17.

Škofijska kronika.

Premeščeni so biličč. gospodje: Valentin Marčič, kapelan v Semiču, kot kurat na Slap; Andrej Ažman iz Poljan nad Škofjo Loko v Semič; Jakob Kalan z Dobrave pri Kropi v Poljane nad Škofjo Loko; Ivan Kramar iz Mirne Peči na Dobravo pri Kropi; Frančišek Majdič z Mirne v Mirno Peč; Alojzij Volc iz Mirne Peči na Mirno; Alojzij Jarec iz Železnikov v Slavino.

Stalni pokoj je dovoljen p. n. čč. gospodom: Josipu Preša, župniku v Ovsišah; Janezu Oblaku, mestnem župniku in dekanu v Kamniku; Jak. Grossu, župniku v Zagorji ob Savi; Matiji Zarniku, župniku v Srednji vasi v Bohinju.

Pozor! Duhovniki, ki so v nadomestni rezervi, so v evidenci pri tistem c. kr. okrajnem glavarstvu, kjer službujejo. Da se torej preprečijo nepravilne, katere bi utegnili napravljati sebi in raznim oblastvom, ako se pravilno ne zglasijo, naj pazijo strogo na to, da nasnanijo vselej, kadar premené službo, svoj službeni nastop nemudoma dotičnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu.

Knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani, dne 14. marca 1902.